

зняття судимості неможливе у разі засудження особи до штрафу, громадських робіт, виправних робіт, арешту;

б) особа зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення;

в) закінчена не менш як половина строку погашення судимості, зазначеного у пунктах 6-9 ст. 89 КК. Щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у віці до 18 років, таке обмеження стосується тільки випадків відбуття ними покарання у вигляді позбавлення волі за тяжкий або особливо тяжкий злочин (ч. 3 ст. 108) [5, с. 386].

Підставою для зняття судимості, відповідно до ч. 1 ст. 91 КК, є встановлення судом виправлення особи, доведеного зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці. Частиною 2 ст. 91 КК встановлено, що зняття судимості до закінчення строків, зазначених у статті 89 КК, не допускається у випадках засудження за умисні тяжкі та особливо тяжкі, а також корупційні кримінальні правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Митрофанов І.І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини : монографія. Кременчук : Вид. ПП Щербатих О.В., 2009. 488 с.

4. Кримінальне право України : Загальна частина : підруч. для студ. вищ. навч. закл. За ред. Ю.В. Александрова, В.А. Клименка. Київ : МАУП, 2004. 328 с.

5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2014. 944 с.

Грицюк Дарина Павлівна

курсант 2-го курсу інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук, доцент

СУДИМІСТЬ ТА ЇЇ КРИМІНАЛЬНО-ПРАВОВЕ ЗНАЧЕННЯ

Незважаючи на наявність в Кримінальному кодексі України (далі – КК) Розділу XIII під назвою «Судимість», законодавчо поняття судимості не визначено. Також науково-теоретична та довідково-енциклопедична література не містить однозначного визначення терміну «судимість».

Незважаючи на це, в науці кримінального права були спроби визначити досліджуване поняття. На думку М.І. Мельника та М.І. Хавронюка, судимість – це правовий стан особи, який виникає у зв'язку з її засудженням до кримінального покарання і за зазначених в законі умов характеризується настанням для неї певних правових наслідків [1, с. 207].

Для з'ясування сутності судимості необхідно визначити її ознаки. Так, істотними ознаками судимості є те, що вона:

- 1) є наслідком засудження за вчинення кримінального правопорушення, який триває і після відбуття покарання;
- 2) являє собою особливий правовий статус засудженого (має персональний характер і пов'язана лише з даною особою);
- 3) має чітко визначені часові рамки, встановлені вироком суду;
- 4) полягає в обмеженнях, які застосовуються до особи, що має судимість, інших несприятливих для неї правових наслідках;
- 5) умови перебігу судимості та її кримінально-правові наслідки визначені КК [1, с. 207].

Досліджуючи питання «правового значення» судимості, доцільно відокремлювати загально-правові, кримінально-правові та кримінально-виконавчі наслідки.

Загально-правові наслідки судимості – це різноманітні за видом, обсягом та порядком настання часткові обмеження прав і свобод особи, яка має судимість, що передбачаються нормами різних галузей права (крім кримінального), і застосовуються протягом усього або частини строку стану судимості особи, але не входить до змісту конкретного призначеного виду покарання. Вищезазначене нібито відповідає вимогам ч. 2 ст. 63 Конституції України, згідно з якою «засуджений користується всіма правами людини і громадянина, за винятком обмежень, які визначені законом і встановлені вироком суду» [2]. Але фактично ж на законодавчому рівні питання про вид, зміст та межі загально-правових обмежень прав судимої людини не вирішено. А цих обмежень за різним галузевим законодавством України вже достатньо. Існує значна кількість законів і підзаконних актів України, якими передбачені різні обмеження прав осіб, які мають судимість.

Кримінально-правові наслідки – це ті фактори, що можуть посилити покарання особи. Саме тому вони виступають тими обставинами, що попереджають особу, яка вже має судимість, про те, щоб вона не вчиняла нового кримінального правопорушення. Кримінально-правові наслідки є певним запобіжним засобом, що повинен регулювати поведінку осіб, які мають судимість, і не допускати вчинення такими особами нових кримінальних правопорушень [3, с. 372-373].

На відміну від загально-правових, кримінально-правові наслідки судимості у зазначених аспектах настають лише у разі вчинення особою, що її має за раніше вчинене кримінальне правопорушення, нового будь-якого –

за формою вини – нового діяння. Обсяг і зміст цих наслідків у кожному конкретному випадку визначаються кримінальним законодавством.

Окрім загально-правових та кримінально-правових наслідків судимості, аналіз чинного кримінально-виконавчого законодавства України дає нам підстави стверджувати про наявність й кримінально-виконавчих наслідків судимості особи, яка вчинила кримінальне правопорушення та притягнена до кримінальної відповідальності з призначенням покарання. Кримінально-виконавчі наслідки, як і загально-правові та кримінально-правові наслідки судимості, – це сукупність певних правових обмежень, передбачених відповідними нормами кримінально-виконавчого права та встановлених щодо осіб, які перебувають у стані судимості .

Строк погашення судимості розпочинається з наступного дня після закінчення відбуття покарання. При цьому, при призначенні штрафу таким днем слід вважати день, наступний після сплати його повної суми. Також, якщо особі було призначене додаткове покарання у виді позбавлення права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю, то строк погашення судимості починається після спливу останнього дня відбування цього покарання. Спливає строк погашення судимості в останній день перебігу цього строку [1, с. 214].

Порядок обчислення строків погашення судимості передбачено у ст. 90 КК, яка встановлює загальне правило: строки погашення судимості обчислюються з дня відбуття основного і додаткового покарання.

При цьому, варто зазначити, що у строк судимості, як правило, включаються такі періоди:

- 1) час від вступу вироку в законну силу до початку виконання (відбування) покарання;
- 2) термін основного покарання;
- 3) термін додаткового покарання, якщо воно виконується після відбування основного покарання;
- 4) проміжок часу від закінчення відбування покарання до остаточного погашення судимості.

Зняття судимості визначається як форма дострокового припинення судимості в судовому порядку, яка є заохочувальною реакцією держави на бездоганну поведінку особи, котра має судимість. Також в правовій літературі зняття судимості визначається прискореним (достроковим) та пільговим її припиненням, оскільки воно можливе лише до закінчення строків погашення судимості, передбачених у ст. 89 КК [4, с. 302].

Зняття судимості означає припинення стану судимості до закінчення строків погашення судимості, передбачених у ст. 89 КК. Згідно зі ст. 91 КК зняття судимості можливе лише за сукупності таких умов:

- а) особа відбула покарання у вигляді обмеження волі або позбавлення волі, а також додаткові покарання, якщо такі були призначені їй. Отже,

зняття судимості неможливе у разі засудження особи до штрафу, громадських робіт, виправних робіт, арешту;

б) особа зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці довела своє виправлення;

в) закінчена не менш як половина строку погашення судимості, зазначеного у пунктах 6-9 ст. 89 КК. Щодо осіб, які вчинили кримінальні правопорушення у віці до 18 років, таке обмеження стосується тільки випадків відбуття ними покарання у вигляді позбавлення волі за тяжкий або особливо тяжкий злочин (ч. 3 ст. 108) [5, с. 386].

Підставою для зняття судимості, відповідно до ч. 1 ст. 91 КК, є встановлення судом виправлення особи, доведеного зразковою поведінкою і сумлінним ставленням до праці. Частиною 2 ст. 91 КК встановлено, що зняття судимості до закінчення строків, зазначених у статті 89 КК, не допускається у випадках засудження за умисні тяжкі та особливо тяжкі, а також корупційні кримінальні правопорушення.

Список використаних джерел:

1. Науково-практичний коментар Кримінального кодексу України. За ред. М.І. Мельника, М.І. Хавронюка. 7-ме вид., переробл. та допов. Київ : Юридична думка, 2010. 1288 с.

2. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.

3. Митрофанов І.І. Кримінально-правові засоби впливу на осіб, які вчинили злочини : монографія. Кременчук : Вид. ПП Щербатих О.В., 2009. 488 с.

4. Кримінальне право України : Загальна частина : підруч. для студ. вищ. навч. закл. За ред. Ю.В. Александрова, В.А. Клименка. Київ : МАУП, 2004. 328 с.

5. Дудоров О.О., Хавронюк М.І. Кримінальне право: Навчальний посібник. Київ: ЦУЛ, 2014. 944 с.

Кізюн Даяна Павлівна

курсант 2-го курсу інституту №3

Національної академії внутрішніх справ

Науковий керівник: **Мостепанюк Л.О.**

доцент кафедри кримінального права,

кандидат юридичних наук, доцент

ВІДМЕЖУВАННЯ КРАЙНЬОЇ НЕОБХІДНОСТІ І НЕОБХІДНОЇ ОБОРОНИ

Поряд із схожістю інститутів крайньої необхідності та необхідної оборони у кримінальному праві існують і суттєві відмінності цих інститутів,